

Jak już wspomnieliśmy, po ogłoszeniu powodzenia Francisa wiele firm ówczesnych podjęło budowę turbin dośrodkowych. Niestety, nie posiadamy żadnych sprawozdań z pierwszych lat; to tylko wiemy, że żadnego postępu nie dokonano. Na właściwą drogę wszedł w r. 1858 mechanik warsztatów w Lowell A. M. Swain, budując sześciocalowy model turbiny o przepływie mieszanym. Nie zdążył on jednak ulepszyć swej turbiny na czas, co przeszkodziło mu wziąć udział w konkursie ogłoszonym przez miasto Filadelfię na dostawę turbin wodnych do pędzenia pomp stacji Fairmont.

Do konkursu tego zgłoszono dziewiętnaście turbin różnych typów, między niemi sześć turbin Jonvala, który to typ wprowadził do Ameryki filadelfijski inżynier Emil Geyelin w r. 1851, i siedem turbin dośrodkowych. Zwycięztko z zapasów wyszły turbiny Jonvala, jedna z 87,77% a druga z 82,10% sprawności. Dopiero trzecie miejsce przypadło w udziale jednej z turbin dośrodkowych o 81,92% sprawności. Turbiny Jonvala dały wyniki doskonałe dzięki świetnej ob-

róbce oraz nadzwyczaj subtelnej i teoretycznie trafnej konstrukcji, wykonanej przez inżynierów francuskich sprowadzonych do Ameryki. Wynik konkursu nie wywarł żadnego przynębiającego wrażenia na wytwórców turbin dośrodkowych; nie uważano też prób tych za bardzo ściśle.

Tymczasem Swain udoskonalił swą turbinę o mieszanym przepływie, a nowo zorganizowana firma Swain Manufacturing Co. w Lowell podjęła ich budowę. Po próbach, dokonanych na turbinach Swainowskich różnych wielkości, ustala się ostatecznie przekonanie, że turbiną przyszłości będzie nie inna, jak dośrodkowa ze zmianami, wskazanymi przez Swaina. Z podwojoną energią rzucają się zasobniejszej firmy naprzód. Słabsze upadają, nie wytrzymując współzawodnictwa, wypływają na powierzchnię firmy do dziś znane, jak James Leffel ze Springfield w Ohio, Stillwell i Bierce oraz Stout, Mills i Temple z Dayton w Ohio, T. H. Risdon z Mount Holly w New Jersey i S. Morgan Smith Co. z Yorku w Pensylwanii.

(D. n)

Kiedy pojawili się technicy w Polsce

i którymi z poprzedników naszych pochwilić się możemy?

(Odczyt, wygłoszony na posiedzeniu technicznym Stowarzyszenia Techników w Warszawie dnia 3 października 1918 r.)

(Dokończenie do str. 575 w № 44 r. b.)

W górnictwie, z inicjatywy Staszica, sprowadzeni zostali wykształceni górnicy z Saksonii i zapoczątkowane odrodzenie kopalń i hut krajowych. W Kielcach ustanowiono główną dyrekcję górnictwa, której naczelnikiem, czyli Oberberghauptmannem był Jan Ulman. W otwartej przy dyrekcji kieleckiej Szkole Akademiczno-Górnictwej wykładali zasłużeni później w górnictwie krajowym: słynny geolog Bogumił Pusch i naczelnik wydziału górnictwa przy Banku Polskim Fryderyk Lempe. Ze szkoły kieleckiej wyszedł późniejszy naczelnik kopalń okręgu zachodniego Józef Cieszkowski. Hieronim Łabęcki, magister prawa Uniwersytetu Warszawskiego, aplikując na wydział górnictwa w r. 1830, wydawać zaczął *Pamiętnik górnictwa i hutnictwa*. Artylerzysta podczas rewolucji, Łabęcki uzupełnił swe wykształcenie techniczne na emigracji, a wróciwszy po paru latach do kraju, dosłużył się w wydziale górnictwa stanowiska wicedyrektora i zostawił cenne dzieła: *Górnictwo w Polsce i Słownik górnictwa*.

W drugiej połowie stulecia odznaczali się pracami swymi naczelnicy zakładów górniczych w Królestwie: Jan Maryan Heinpél i Wincenty Choroszewski; w kopalniach olkuskich, odnowiciel sztolni Bolesławskiej i Ponikowskiej i kierownik poszukiwań soli kamiennej, Wincenty Kosiński; wreszcie badacz gór kieleckich i części północno-zachodniej Królestwa Aleksander Michałski. B. prof. Inst. Gór. Zyg.

Wojśław zajmował się robotami świdrowymi w Królestwie. Inżynier fabryki Obuchowskiej w Petersburgu Alfons Rzeszotarski ceniony był jako metalurg. W Galicji pierwszą naftę z ropy miejscowej otrzymał w r. 1853 prowizor apteczny Ignacy Łukasiewicz we Lwowie. Górnik Tytus Trzeciński założył z Łukasiewiczem i Wiktorem Klobassą pierwszą spółkę naftarską¹⁾. W rozwoju tego przemysłu największe zasługi położył Stanisław Szczepanowski, inicjator przedsięwzięć i robót, w których udział brał także Kazimierz Odrzywolski.

Widzimy z tych wzmianek, że jak wszędzie tak i u nas, technicy pojawili się razem z cywilizacją. Historia wspomina najprzód budowniczych, dalej rzemieślników, górników, rudników, górników, mierników, inżynierów wojskowych, inżynierów cywilnych dróg i mostów, technologów i wreszcie techników. Najdawniejszych dochowały się tylko nazwiska, po wzmiankowanych późniejszych pozostały chlubne pamiątki, w postaci wzniesionych budowli, przeprowadzonych robót, oryginalnych pomysłów, prac piśmienniczych i wykładów szkolnych.

¹⁾ Ob. artykuł d-ra St. Bartoszewicza „Historia i stan ekonomiczny przemysłu naftowego w Galicji“ w *Pamiętniku I Zjazdu Górników Polskich w Krakowie, w r. 1906*. Lwów r. 1907.

PRZYPISKI

w porządku alfabetycznym nazwisk techników wymienionych w Odczycie.

Abakanowicz Bruno (ur. r. 1852, zm. 1900) kształcił się w Politechnice w Rydze, gdzie był asystentem przy katedrze konstrukcji budowlanych i docentem. W r. 1876 został docentem statyki wykreślnej w Politechnice Lwowskiej. Zyciorys w książce: *Prace Brunona Abdanka Abakanowicza*, t. I (r. 1907).

Aigner Piotr (ur. r. 1746, zm. 1841) stadyował architekturę w Rzymie, do służby polskiej wszedł r. 1782, przebudował fronton kościoła Bernardynów, dokończył budowy obserwatorium w Warszawie, zbudował świątynię Sybilli w Puławach i pierwotny kościół ś-go Aleksandra w Warszawie. Wydał: *Cegielnia nowa* (r. 1788), *Budownictwo wiejskie* (r. 1791), *Krótki nauka o piłach i kosach* (r. 1794), *O świątyniach u starożytnych i słowiańskich narodów* (r. 1811), *Rozprawa o guscie* (r. 1812), *Budowy kościołów* (r. 1825). W końcu życia mieszkał we Florencji.

Ankiewicz Julian (ur. r. 1820, zm. 1902), uczeń Idzkowskiego, od r. 1848 budowniczy w Warszawie, budował bibliotekę ordynacji Zamoyckich i gmach Tow. Kredytowego m. Warszawy. Pisał *O piękności w sztuce* (r. 1847). *O architekturze gotyckiej* (Bibl. Warsz. 1849, t. IV).

Bakalowicz Jan, geom. przys. i kr. inż. wojsk., na liście Komisji Wojskowej Ohojgu Narodów (*Korzon. Wawn. Dzieje Polski* t. V, str. 88) podany jest jako „pulkownik kart geograficznych“ z płacą rocz-

ną 8000 złp. Wydał: *Traité sur le nivellement* (r. 1773) a także: *Essai sur la fortification*, *Czynności wojenne*, *Zdanie o pożytku i potrzebie fortej w Król. Pol.* Ob. *Piśmiennictwo techniczne polskie* t. I, str. 127.

Baliński z Balina, lekarz i alchemik w okolicach Krakowa, na początku XVI w., za panowania Aleksandra Jagiellończyka.

Baliński Stefan (ur. r. 1792, zm. 1872) uczył się budownictwa w Uniwersytecie Warszawskim, w r. 1840 został budowniczym gubernialnym w Warszawie a od r. 1845 do 1850 był nauczycielem architektury i perspektywy w Szkole Sztuk Pięknych.

Baranowski Stefan, ur. r. 1817, pozostawał w służbie rządowej w Rosji do r. 1881, Ob. *Planimetryi Polskie i ich wymalazey*.

Belza Józef (ur. r. 1805, zm. 1888), mag. fil. Uniw. Warsz., po r. 1880 nauczyciel chemii i technologii w gimnazjum i w Inst. Marymonckim, zostawił *Zasady technologii chemicznej gospodarskiej* (1840, II-e wyd. 1851), *Krótki rys chemii z zast. do roln.* (r. 1852) i in.

Bernhardt August F. (ur. r. 1804, zm. 1861) magister filozofii Uniw. Warsz., w r. 1829 profesor technologii w Szkole Przyg. do Inst. Politechn., autor *Plóciennictwa* (r. 1842).

Bodaszerowski Łukasz (ur. 1849, zm. 1908) kończył akademię techniczną we Lwowie, w r. 1872 inżynier przy budowie kolei Lwów-Stryj, objął asystenturę fizyki w Szkole Politechnicznej lwowskiej.

W r. 1881 autoryzowany inżynier cywilny, ogłosił *Teorię ruchu wody na zasadzie ruchu falowego* (r. 1902) i został profesorem robót wodnych w Politechnice.

Brożek Jan (ur. r. 1855, zm. 1862), matematyk, profesor Akademii Krakowskiej. Jego życie nieznane opisał prof. J. N. Franke w doskonałej pracy źródłowej: *Jan Brożek, akademik Krakowski*, wydania Akademii Umiejętności ku uczczeniu trzechsetnej rocznicy urodzin Brożka (Kraków r. 1884).

Brzeziński Paweł, dyrektor Instytutu Technicznego krakowskiego, pisał: *O ruchu wody w kanałach i rzekach* (r. 1849). W r. 1882 jako prezes Komitetu Zjazdowego otworzył pierwszy Zjazd techników polskich w Krakowie.

Bykowski Juliusz, ur. r. 1848, kształcił się w Akad. Techn. lwowskiej i w Politechnice wiedeńskiej, pracował przy kol. żel. w Galicji i Rumunii. Od r. 1876 profesor technologii mech. w Politechnice lwowskiej, obecnie emeryt. Autor *Technologii metali i drewna* (3 tomy).

Carosi Jan Filip, dyrektor górnictwa za Rzeczypospolitą i autor paru rozpraw francuskich o minerałach i skałach w Polsce. W *Bibliotece Warszawskiej*, r. 1843, t. IV, pisał, Antoni Waga „O Janie Filipie Karozym i Karolu Pertesie, dwóch naturalistów polskich pod Stanisławem Augustem”.

Cegielski Hipolit (ur. r. 1815, zm. 1868), znany filolog, w r. 1846 założył w Poznaniu handel żelaza a później fabrykę maszyn i narzędzi rolniczych.

Chodkiewicz Aleksander (ur. r. 1776, zm. 1838), autor *Chemii* (1816—1820, w siedmiu tomach) i in.

Choroszewski Wincenty (ur. r. 1846, zm. 1901) kończył Instytut Górniczy w Petersburgu, w r. 1866 zawiadawca wielkich pieców w Hucie Bankowej, w r. 1870 zawiadawca tejże huty, w r. 1876 urzędnik departamentu górniczego w Petersburgu, w r. 1883 naczelnik rządowych zakładów górniczych w Królestwie, w r. 1895 naczelnik zachodniego zarządu górniczego, w r. 1900 członek rady górniczej w Petersburgu.

Christiani Franciszek Ksawery (ur. r. 1772, zm. 1842), rodem z Galicji, inżynier rządowy austriacki, powołany na dyrektora generalnego dróg i mostów w Królestwie, dosłużył się stopnia generałlejtnanta, kierował budową dróg bitych. Członek Towarzystwa Naukowego krakowskiego.

Chrzanowski Tadeusz (ur. r. 1822, zm. 1892), inżynier komunikacji, uczeń Kierbedzia, był po Sewerynie Smoltkowskim konstruktorem mostu Aleksandrowskiego, dyrektorem budowy i eksploatacji d. ż. Wausz.-Terespolskiej. Budował kolej obwodową i most jej na Wiśle, d. ż. Nadwiślańską i koleje polskie. Prace piśmiennicze ob. *Piśm. Techn. Polskie* t. I, str. 200.

Cichoński Edward (ur. r. 1833, zm. 1899) kształcił się w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie. W r. 1866 budowniczy przy Rządzie Gubernialnym, od r. 1880 starszy budowniczy m. Warszawy. Wykonał liczne prace konkursowe, budował kościół Ś-go Piotra i Pawła na Koszykach.

Cieszkowski Józef (ur. r. 1798, zm. 1867), naczelnik kopalni okręgu zachodniego.

Coruzzi Antoni, badawczy włoski, urodzony r. 1792 w Livorno, zmarł r. 1887 we Florencji, przebywał w Warszawie od r. 1818 do 1846 jako budowniczy rządowy.

Czyżwiński Emilian (ur. r. 1824, zm. 1888) kształcił się w Akademii Techn. we Lwowie, był tam adjunktem katedry chemii, a następnie profesorem w Uniwersytecie Jagiellońskim. Zostawił *Wykład chemii nieorg., zastosowany do przemysłu, handlu i medycyny* (r. 1867, II wyd. 1866) i in.

Deffilles du, inżynier, architekt i geometra przysięgły Rzeczypospolitej, autor wydanej około r. 1760 we Lwowie broszury po polsku i francusku, z tytułem polskim: „List Izci pana du Deffilles... do... Obywatelów Województwa Wolyńskiego, Ruskiego, Podolskiego i Białego, gdzie podane są sposoby do zrobienia kanału, służącego żegludze od Dniestru do Bugu, to jest złączenie morza Czarnego z morzem Bałtykiem. Ob. *Piśmiennictwo techniczne polskie* t. I, str. 114.

Dekan Jan, obywatel, radny, geometra i budowniczy miasta Leszna, w pierwszej połowie XVI w. żyjący, zbudował w r. 1632 zamek w Zbąszynie (niem. Beutsehen) w pow. Międzyrzeckim. Przełożył z niem. dzieło Dłega Ułana, po hiszpańsku napisane, o artylerii i wydał w Lesznie w r. 1648, z portretem Władysława IV i planem Smoleńska na tytle i wieloma tablicami figur, rycin na miedzi.

Deysel de Hammerau Jan, porucznik, w końcu major, pilnował „szpicy Montawskiej” wlece potrzebnej do spławu wiślanego, wykonywał w latach 1768—1781 roboty i zdjęcia zarządzane przez Komisję Koronną w Warszawie. Wymienia je Korzon w *Wewnętrz. Dziejach Polski*, t. IV, str. 224.

Ferber, profesor mineralogii, później nadradca górniczy pruski, sprowadzony był przez Stanisława Augusta z Mitawy. Sprawozdanie z badań wyszło dopiero po jego śmierci, wydane przez Voigta w Rudolstadtzie w r. 1804. Ob. *Żabęcki Górnictwo w Polsce*, t. II, str. 531.

Folkiński Władysław (ur. r. 1842, zm. 1904) kończył politechnikę w Karlsruhe, uczył się nauk ścisłych w Paryżu, profesor mechaniki w Uniwersytecie Limeruskim (Pern), kierował tam robotami inżynierskimi. Po powrocie przebywał w Zakopanem i budował wodociąg w Kuźnicach. Wydał *Rachunek różniczkowy i całkowy* (2 tomy).

Fontana Antoni, budowniczy włoski, według planów którego zbudowano dawny szpital Dzieciątka Jezus oraz wieża kościoła Ś-go Krzyża, prawą między r. 1726 a 1730, lewą dopiero między r. 1758—1764 (F. M. Sobieszczanski w opisie Warszawy w *Encyklopedyi Orgelbranda*).

Franke Jan Nepomucen, ur. r. 1846, kształcił się w Akad. Techn. lwowskiej i Politechnice Wiedeńskiej, matematyką studiował

w Zurychu i Paryżu. W r. 1871 profesor mechaniki w Politechnice Lwowskiej. Autor *Mechaniki Teoretycznej* (r. 1880), *Podręcznika dla maszynistów* (II wyd. r. 1899) i wielu prac naukowych. Od r. 1892 inspektor szkół realnych i przemysłowych w Galicji.

Garbński Kajetan (ur. r. 1796, zm. 1848) wysłany był w r. 1817 kosztem rządu Królestwa za granicę, dla kształcenia się na profesora matematyki. W r. 1822 objął katedrę matematyki wyższej w Uniwersytecie Warszawskim a w r. 1825 został dyrektorem Szkoły Przygotowawczej do Inst. Politechn.

German Marcin, sprowadzony ze Szwecji przez Andrzeja Górskiego, miał sobie poruczone wykonanie planów kopalni wielkiej, które wykonał za czasów administracji Kazanowskiego. Ob. *Marcina Germana plany kopalni Wiebickiej z r. 1638 i 1648*, opisał Feliks Plestrak, c. k. zarządca górniczy. Lwów r. 1902.

Gward Filip de (ur. r. 1776, zm. 1845), wynalazca mechanicznego przędzania lnu. Życiorys w *Przegl. Techn.* r. 1886, str. 3 i 28. **Głogowski Marcin**, urodzony przy końcu XVI w., bawił w Hollandy między r. 1636 a 1641, przed r. 1643 został komornikiem granicznym Województwa Kaliskiego. Zmarł prawdopodobnie przed r. 1658. Por. rozprawę: „Maciej Głogowski, matematyk polski XVII wieku, skreślił Jan Nep. Franke i Antoni Jakubowski”, w *Rozprawach Wydz. Mat. Przyr. Akademii Umiejętności t. V*, r. 1878.

Goleński Andrzej (ur. r. 1799, zm. 1854) uczył się architektury w Uniwersytecie Warszawskim i otrzymał stopień magistra w r. 1821. Budowniczy wolnopracujący w r. 1825, wykładał perspektywę w Uniwersytecie Warszawskim, a w r. 1828 został profesorem stałym. Budował pałac Uraskich na Krak. Przedm.

Gorgolewski Zygmunt (ur. r. 1846, zm. 1903) kończył Akademię Budowniczą w Berlinie i pozostawał w służbie rządowej pruskiej do r. 1893, w którym powołany został na dyrektora Szkoły Przemysłowej we Lwowie. W r. 1896 otrzymał pierwszą nagrodę za projekt teatru we Lwowie.

Gostkowski Roman (ur. r. 1887, zm. 1912) kończył Politechnikę w Wiedniu, służył na kolejach austriackich, w r. 1865 inżynier kolei Wiedeńsko-Czerniowieckiej, w r. 1872 naczelnik ruchu kolei arcyksięcia Albrechta, w r. 1878 docent Politechniki Lwowskiej, w r. 1884 szef oddziału technicznego kolei państwowych w Wiedniu, od r. 1890 profesor Politechniki Lwowskiej. Autor *Teorii ruchu kolejowego* (2 tomy, r. 1883).

Górski Walerjan (ur. r. 1790, zm. 1874) kształcił się w Uniwersytecie Wileńskim, uczył się na wykłady w Szkole Politechnicznej w Paryżu. W r. 1824 powołany do wykładowania w Wilnie mechaniki praktycznej i budowy dróg i mostów. W r. 1833 członek rady budowniczej w Warszawie.

Grabowski Józef (ur. r. 1826, zm. 1899) kształcił się w Instytucie gosp. wiejsk. i leśnictwa w Marymoncie i w Szkole dróg i mostów w Paryżu. W r. 1859 brał udział w budowie d. ż. Warszawa-Petersburg, w r. 1862 wykonywał studia d. ż. z Warszawy na Uściąg do Włodzimierza Wolyńskiego. Po wypadkach r. 1863 wrócił do pracy przy budowie d. ż. Nadwiślańskiej, w końcu prowadził redakcję *Przeglądu Technicznego*.

Grabowski Julian (ur. r. 1848, zm. 1882), mag. nauk przyr. Szkoły Głównej, asystent przy katedrze chemii w Strassburgu, docent Akademii Technicznej we Lwowie, profesor technologii chem. w Inst. Techn. w Krakowie. Wydał *Podręcznik technologii chemicznej*, przekład z Wagnora (r. 1877).

Gucewicz Wawrozniewicz (ur. r. 1793, zm. 1796) wykładał architekturę w Szkole inżynierów korpusu litewskiego w Wilnie i był pierwszym profesorem tego przedmiotu w Uniwersytecie Wileńskim. Życiorys w dziele J. Bielińskiego *Uniwersytet Wileński t. II*, str. 190.

Gulkowski Wojciech, obejmując w końcu r. 1808 redakcję *Dzienn. ekon. Zamoyńskiego*, tytułował się: „J. C. K. Mości Inżynier rządowy, architektury i geom. prakt. nauczyciel”. W *Kalendarzyku Politycznym Król. Polsk.* wymieniany jest do r. 1824 jako podpułkownik, dyrektor inżynierii w Lublinie. Pisał o maszynach rolniczych.

Habich Edward (ur. r. 1885, zm. 1909) kończył Szkołę dróg i mostów w Paryżu, był dyrektorem wyższej szkoły polskiej w Paryżu (Montparnasse), w końcu przez długie lata dyrektorem Szkoły inżynierów w Lima (Peru). Ob. *Przegl. Techn.* r. 1913, str. 449.

Habatkiewicz Zenon (zm. 1878) farmaceuta, wykładał chemię w Instytucie techniczno-przemysłowym w Krakowie. Ogłosił *Zasady chemii t. I* (r. 1867) i in.

Hann Antoni (ur. r. 1796, zm. 1861) był adjunktem chemii przy prof. Kitajewskim w Uniw. Warsz., pracował przez lat kilka nad technologią za granicą i w r. 1829 został prof. Szk. Przyg. do Inst. Pol. Pisał „O kwasie jarzębinowym” w *Pam. Warsz.* r. 1823, „Sposób rytowania na szkle za pomocą kwasu fluorowego”, *Izys.* r. 1826.

Heilpern Jakób (ur. r. 1850, zm. 1910) kształcił się w politechnikach w Zurychu i Monachium, praktykę inżynierską rozpoczął w Bawarii, od r. 1879 służył na d. ż. Warszawsko-Wiedeńskiej, gdzie od r. 1895 był starszym inżynierem biera udziału drogowego. Wydał *Naukę Mularstwa t. I* r. 1894, t. II r. 1896. Od r. 1900 do 1908 był redaktorem *Przegl. Techn.*

Hempel Jan (ur. r. 1818, zm. 1886), od r. 1852 uczelny zawiadawca kopalni okręgu zachodniego, od 1860 naczelnik okręgu, w r. 1876 zarządzający górnictwem, zestawiał *Kartę geognostyczną powiatów Olkuskiego i Bendzińskiego* (r. 1856) i in.

Heurich Jan, ojciec (ur. r. 1834, zm. 1887), uczeń Marconiego w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, opracował według wskazań i danych Marconiego projekt kościoła w Wilanowie i prowadził budowę. Otrzymywał nagrody za różne projekty konkursowe i wznosił liczne budowle w Warszawie. Ob. nekrolog w *Przegl. Techn.* r. 1887, str. 107.

Hochberger Juliusz (ur. r. 1840, zm. 1905), poznańczyk, kończył Akademię Budowniczą w Berlinie, jako budowniczy rządowy pruski

budował kościół Ś. Pawła w Poznaniu, most na Odrze w Trzcielu. Od r. 1872 dyrektor miejskiego urzędu budowniczego we Lwowie, wznosił tam oprócz gmachu Sejmowego, gmach Tow. wz. Ubezpieczeń, gmachy szkolne i in.

Huss Józef (ur. r. 1845, zm. 1904) kształcił się w Instytucie Technicznym w Krakowie i Akademii Budowniczej w Berlinie, od r. 1876 budowniczy wolno praktykujący w Warszawie. Oprócz innych budowli stawiał kościół Ś-go Augustyna przy ul. Nowolipki.

Wojciechowski Konstanty (ur. r. 1841, zm. 1910) kształcił się w Szkole Sztuk Pięknych i na wydziale mat. Szkoły Głównej; od r. 1876 budowniczy w Warszawie, poświęcał się prawie wyłącznie architekturo kościelnej, wykonał 91 projektów kościołów. Członek Komisji do badania historii sztuki Akad. Um. w Krakowie.

Idzkowski Adam (ur. r. 1798, zm. 1879), magister budownictwa i miernictwa Uniwersytetu Warszawskiego, od r. 1836 budowniczy pałaców cesarskich w Królestwie. Wydał: *Projekt drogi pod rzeką Wisłą* (r. 1828), *Kroje architektoniczne* (r. 1832), *Plany Budowli* (r. 1848), *Chemin hydro-terre* (r. 1845), *Chemin de fer statique* (r. 1857).

Iszkowski Romuald (ur. r. 1848, zm. 1904) kształcił się w Akademii Technicznej w Lwowie i Politechnice Wiedeńskiej, pracował przy regulacji Dunaju w Wiedniu i wydziale budownictwa we Lwowie. Od r. 1879 inżynier w Ministerjum Spraw Wewn. w Wiedniu, gdzie w r. 1898 został rzeczywistym starszym radcą, organizował służbę hydrograficzną i objął kierownictwo galicyjskich spraw wodnych; w r. 1897 jako radca ministerjalny objął departament drogowy. Zostawił prace wymienione w *Pism. Techn. Pol.* t. I, str. 272.

Jaegerman Józef ur. r. 1848, kończył Akademię Techniczną we Lwowie, od r. 1867 do 1869 asystent, od r. 1870 do 1887 profesor Politechniki Lwowskiej. Obecnie emerytowany profesor i autoryzowany inżynier cywilny we Lwowie.

Janicki Stanisław ojciec (ur. r. 1797, zm. 1855), po napisaniu rozprawy *O maszynach parowych* (r. 1823) otrzymał stopień doktora filozofii w Uniwersytecie Warszawskim, wykładał mechanikę w Szkole Przyg. do Inst. Politechn.

Janicki Stanisław syn (ur. r. 1836, zm. 1888) kształcił się w Szkole Politechnicznej w Hanowerze, pracował w fabrykach francuskich, które budowały mosty na kolei Warszawsko-Petersburskiej, od r. 1864 przy budowie kanału Suezkiego, do r. 1879 przy budowie portu Fiume, w końcu był dyrektorem Towarzystwa żeglugi parowej na rzecę Moskwie. Pisał rozprawy francuskie o regulacji rzek.

Jasiński Feliks (ur. r. 1855, zm. 1899) ukończył Instytut Komunikacji w Petersburgu, służył na d. z. Warszawsko-Petersburskiej. W r. 1894 rozpoczął pracę profesorską i wykładał mechanikę w trzech instytutach: komunikacji, górniczym i inżynierów cywilnych w Petersburgu.

Jewniewicz Hipolit (ur. r. 1831, zm. 1903) kończył wydział fizyczno-matematyczny Uniwersytetu w Petersburgu. Od r. 1856 profesor Instytutu Technologicznego, wykładał mechanikę analityczną i stosowaną oraz budowę maszyn, którą studiował w latach 1861/2 zagranicą. Zostawił liczne prace, z których *Teoria sprężystości* ukazała się w przekładzie polskim w r. 1910.

Kaczyński Paweł (ur. r. 1799, zm. 1878) nauczyciel w Hrubieszowie, wysłany kosztem rządu za granicę, po powrocie wykładał budowę maszyn w Szkole Przyg. do Inst. Politechn. Redaktor *Przeegl. Techn.* dawniejszego.

Kado Michał (ur. r. 1765, zm. 1824), kapitan artylerji, w r. 1799 został dręgiu profesorem architektury w Uniwersytecie Wileńskim, a w r. 1818 profesorem w Uniwersytecie Warszawskim i budowniczym Komisji Oświecenia. Pisał *O początku pomników architektonicznych* (r. 1823).

Kamselcer Jan, rodem z Drezna, budowniczy nadworny Stanisława Augusta, stawiał palce Potockich i Krasińskich na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie. Zmarł w Warszawie w r. 1795.

Kierbedź Stanisław (ur. r. 1810, zm. 1899) kształcił się w Uniwersytecie Wileńskim, Instytucie komunikacji w Petersburgu i Szkole dróg i mostów w Paryżu. Budował kościół Ś. Stanisława w Petersburgu, pierwszy most stały na Nowie, most aleksandrowski w Warszawie. Brał udział w budowie d. z. z Warszawy do Petersburga.

Kitajewski Adam (ur. r. 1789, zm. 1837), wysłany w r. 1809 przez rząd Księstwa Warsz. za granicę dla kształcenia się na profesora chemii. W r. 1817 otrzymał katedrę w Uniw. Warsz. Wydawał w r. 1829 czasopismo technologiczne *Stawianin*.

Kluger Władysław (ur. r. 1849, zm. 1884) kończył Instytut techniczno-przemysłowy w Krakowie i Szkołę dróg i mostów w Paryżu, był profesorem hydrauliki w Pera i kierował robotami inżynierskimi. Po powrocie, opracował w Krakowie projekt wodociągu. Autor *Wykładu wytrzymałości* (r. 1877) i współautor *Wykładu hydrauliki* (r. 1873).

Kochański Adam (ur. r. 1681, zm. 1700) profesor w kolegiach jezuitckich za granicą, później bibliotekarz Jana III, pracował nad matematyką, mechaniką i zegarmistrzostwem. Jego wybitną umysłowość wydatniła ogłoszona przez S. Dieksteina korespondencja z Leibnizem (*Prace mat. fiz.* t. XII i XIII). Por. rozprawki: „Statyka Kochańskiego” i „Zegarmistrzostwo Kochańskiego” w *Sprawozdaniach Tow. Nauk. Warsz.* r. 1910 i 1911.

Koffski Wincenty, alchemik polski, dominikanin, zmarły w r. 1488 w Gdańsku, pozostawił rękopis łaciński: *Tractatum de prima materia veterum lapidis philosophorum*, odnaleziony w r. 1560 zamurowany na korytarzu w klasztorze OO. Dominikanów Gdańskich, przekładany dwukrotnie na język niemiecki. Por. *Czwier. Historia Nauk Przyrodzonych*, z dodatkami Belkego i Kremera t. II, str. 292.

Kolberg Juliusz (ur. r. 1776, zm. 1831) kończył Akademię Budowniczą w Berlinie, pracował przy pomiarach pruskich w Polsce, w r. 1808 inspektor pomiarów Rzeszy Warszawskiej, w r. 1819 pro-

fesor miernictwa w Uniwersytecie Warszawskim. Wydał liczne prace, wymienione w książce: *Planimetry polskie i ich wynalazcy*.

Kolberg Wilhelm (ur. r. 1807, zm. 1877), syn Juliusza, wstąpił w r. 1825 do korpusu inżynierów wojska polskiego, budował drogi żelazne, był inżynierem kanału augustowskiego. Zostawił pisma: *Drogi żelazne w Europie* (r. 1844), *Wisła* (cz. II r. 1861) i in.

Kolodziejowski Walerj (ur. r. 1826, zm. 1900) kończył politechnikę w Pradze czeskiej, inżynier cywilny w Krakowie, budował fabryki, młyny, różne zakłady przemysłowe, wydawał *Gazetę Przemysłową* (r. 1866—1868).

Komarzowski Jan (ur. r. 1744, zm. 1810), generał i zaufany dworzanin Stanisława Augusta, zbudował w r. 1795 grafometr do pomiarów podziemnych, którego opis ogłosił po franc., niem. i ang. Akademia francuska wydała korzystną opinię o tym narzędziu. Raport komisji złożonej z Dabamela Lacroix i Gille-Laumont'a drukowany był w t. XVI czasopisma *Journal des Mines*.

Koniewicz Jan (ur. r. 1795, zm. 1859), mag. fil. Uniw. Warsz., profesor Szkoły przyg. do Inst. polit., zostawił: *Praktyczny wykład sztuki gorzelniczej* (r. 1841), *Piwovarstwo* (r. 1847) i in.

Kopytowski Kazimierz (ur. r. 1841, zm. 1910) kończył Politechnikę w Karlsruhe, w r. 1862 nauczyciel inżynierji cywilnej w Instytucie politechnicznym w Puławach, w r. 1865 otrzymał tytuł doktora filozofii w Uniwersytecie w Getyndze, docent mechaniki praktycznej w Szkole Głównej. Od r. 1871 pracował przy budowie dróg żelaznych finansowanych przez J. G. Blocha. W końcu naczelnik Zarządu d. z. Fabryczno-Łódzkiej do r. 1908.

Kortun Karol Ludwik (ur. r. 1749, zm. 1808) zostawił „Rozprawę o Ozerwie polskim” w *Pam. Warsz.* z r. 1810 oraz inne po polsku i niemiecku.

Kosiński Wincenty (ur. r. 1834, zm. 1883) kończył wydział fiz. mat. Uniw. Petersb., w r. 1856 nauczyciel we Lwowie, w r. 1858 w służbie górniczej wysłany kosztem skarbu zagranicą, w r. 1861 zawiadowca hut cynkowych w Dąbrowie, w r. 1867 zarządzający zakładami w Pankach, w r. 1871 zawiadowca kopalni galmanu, rud żel. okręgu zachodniego. Prace pism. ob. nekrolog *Przeegl. Techn.* r. 1883, t. XVIII str. 419.

Kowacki Andrzej, dyrektor hamerni i fabryki broni w Kozienicach, wymieniony przez Korzona w *Wewn. Dziejach Polski* t. II, str. 237.

Kozłowski Karol (ur. r. 1847, zm. 1902) kształcił się we Francji, praktykował przy Ankiewiczu i Zochowskim, w r. 1882 projektował teatr i resursę w Lublinie, stawiał w Warszawie między innymi budowiami: gmach Panoramy na Karowej i gmach Filharmonii.

Kremer Karol (ur. r. 1812, zm. 1860) w budownictwie kształcił się w Monachium, od r. 1838 kierował restauracją budowli Uniwersytetu Jagiellońskiego, w r. 1841 został dyrektorem budownictwa w Krakowie, odnowił bramę i basztę Floryańska, wielki ołtarz kościoła Maryackiego. Od r. 1848 członek Towarzystwa Naukowego krakowskiego, zostawił kilka prac piśmienniczych. Ob. *Pism. techn. polskie*, str. 38.

Krygier Oswald (ur. r. 1598, zm. 1665), jezuita, profesor matematyki w Uniw. Wileńskim, odbudował spalony kościół w Nieświeżu. Odznaczył się jako inżynier pod Gdańskiem, dokąd wezwany został przez Jana Kazimierza (J. Bieliński. *Uniwersytet Wileński*, t. III, str. 283).

Księżarski Feliks (ur. r. 1820, zm. 1894) uczył się budownictwa w Monachium i Karlsruhe, ukończył Szkołę Inżynierji Wojskowej w Metz, był konduktorem dróg i mostów w Paryżu. W r. 1849 pracował przy budowie fortyfikacji krakowskich, od r. 1851 wykładał architekturę w Instytucie Technicznym, od r. 1862 do 1878 kierował budową gmachów uniwersyteckich w Krakowie, od r. 1878 do 1878 budową rezydencji metropolity grecko-ormiańskiego w Czerniowcach.

Kubicki Jakób (ur. r. 1753, zm. 1833), uczeń Merliniego, w r. 1783 wysłany kosztem rządu do Włoch, po powrocie brał udział w budowie wielu gmachów w Warszawie, a zwłaszcza Łazienek Królewskich i kościoła ewangelickiego. W r. 1794 otrzymał stopień generała artylerji. W r. 1806 budowniczy rządowy, a w r. 1818 generalny intendent budowli koronnych.

Langg Wojciech (Adalbert), wymieniany do r. 1830 w *Kalendarzyku Politycznym Król. Pol.* jako członek rady budowniczej, inspektor generalny spławów. O jego profesurze ob. J. Bieliński *Król. Uniwersytet Warszawski*, t. III.

Langsdorf Karol Chrystian (ur. r. 1757, zm. 1834), urzędnik warzelni soli, profesor konstrukcji maszyn w Erlangen, profesor mechaniki i technologii w Wilnie, od r. 1806 do 1827 profesor matematyki w Heidelbergu.

Lehmann w r. 1770 kapitan a w 1776 major, wykonywał do r. 1780 roboty i zdejścia zarządzane przez Komisję Koronną w Warszawie. Wymienia je Korzon w *Wewn. Dziejach Polski*, t. IV, str. 224.

Lesiński Teofil (ur. r. 1821, zm. 1860) farmaceuta, prof. chemii w Akademii med. chir. w Warszawie.

Lilpop Stanisław (ur. r. 1817, zm. 1866) ob. nekrolog przez L. Jenikego w *Tyg. Ilustr.* r. 1866, t. XIV, str. 193.

Łabęcki Hieronim (ur. r. 1809, zm. 1862), żyłotyrs w *Tyg. Ill.* r. 1862, t. V, str. 253.

Łaski Albert Korab (ur. r. 1593, zm. ok. 1597), wojewoda siewradzki, był gorliwym zwolennikiem Paracelsa, przeprowadził szereg badań, które opisał Adam Schroeter w dziełach z r. 1569.

Łubieński Julian (ur. r. 1827, zm. 1873) kończył Szkołę Centralną w Paryżu, profesor technologii w Szkole Głównej, zajmował się także architekturą.

Magier Antoni (ur. r. 1762, zm. 1837) meteorolog, pisał *O próbach czyli sposobach próbowania wódek i spirytusów* (r. 1814).

Majewski Julian. O życiu i pracach czcigodnego nestora inżynierów warszawskich podana była wiadomość, z okazji 60-cio

latniego jubileuszu działalności zawodowej, w *Przeł. Techn.* z r. 1903, str. 515.

Malinowski Ernest (ur. r. 1808, zm. 1899) kształcił się w Paryżu; o jego pracach w Chilli pisał Wł. Folkierski: „Ernest Malinowski i Kolej przez Kondylię Ludów“ w *Czasop. Techn.* lw. r. 1899.

Marconi Henryk ur. r. 1792 w Bolonii, zmarły r. 1863 w Warszawie, był członkiem rady badawczej i nauczycielem Szkoły Sztuk Pięknych (r. 1851—1858). Wydał *O porządkach architektonicznych* (r. 1828, II wyd. 1837), *Zbiór ozdób architektonicznych* (r. 1832).

Marcewski Bronisław (ur. r. 1828, zm. 1882) po ukończeniu nauk i pozyskaniu stopnia inżyniera komunikacji, zajmował się od r. 1858 projektami usławnienia Wisły. W r. 1859 wyjechał w Warszawę przekład polski podręcznika *Mortina* a w r. 1860 podjął wspólnie z bratem wydawnictwo *Dziennika Politechnicznego*. W r. 1862 sporządził projekt d. ż. górniczej z Piotrkowa do Sandomierza. Kilka lat spędził na wygnaniu w Omsku. Powróciwszy, pracował nad projektami dróg żelaznych w Królestwie i Cesarstwie.

Marcewski Witold (ur. r. 1882, zm. 1908) wszedł w r. 1866 do służby na d. ż. W.-W., swe wykształcenie techniczne uzupełnił za granicą, w r. 1868/9 opracował projekt odcogi Zabłkowice-Katowice oraz wspólnie z bratem Bronisławem projekt wielkiej linii: Piotrków, Sandomierz, Rzeszów, Czerniowce, Galacz i Dukla Dobreczyn. W r. 1860 podjął wydawnictwo *Dziennika Politechnicznego*. Na wygnaniu, w gub. Wiaickiej, był dyrektorem zakładów przemysłowych żelaznych Koziello-Poklewskich. Od r. 1886 zarządzał fabryką Bernarda Hautkego w Warszawie.

Maryniak Bogdan (ur. r. 1844, zm. 1912) studia techniczne odbywał we Lwowie i w Wiedniu, następnie w Akademii Przemysłowej w Berlinie, praktykował w Seraing, w r. 1876 otrzymał katedrę budowy maszyn w Politechnice Lwowskiej.

Merlino Dominik, rodem z Bracysł, sprowadzony przez Stanisława Augusta, nobilitowany w r. 1768, został po śmierci Fontany budowniczym nadwornym i Rzeczypospolitej w r. 1773. Budował pałac na placu Krasieńskich, gdzie obecnie Izba Sądowa, pałac Jabłonowski, późniejszy ratusz, spalony w r. 1863. On także urządził wewnątrz i zewnątrz zamek Królewski w Warszawie i Łazienki Królewskie. Umarł w Warszawie r. 1792.

Metzel Ludwik (ur. r. 1764, zm. 1848) gdańszczanin, artylerzysta, wyszedłszy z wojska przebywał u Szczęsnego Potockiego w Humaniu. Trembecki mówi: „Metzel, uczony zamki wystawiać i walić“. Życiorys w dziele K. Wł. Wójcickiego *Omentarz Powązkowski*, t. II.

Mezerowie Franciszek i Michał, kierownicy fabryki porcelany w Korcu. Kontrakt, mocą którego ks. Józef Czartoryski w r. 1783 powierza Franciszkowi Mezerowi kierownictwo fabryki koreckiej, podano w *Sprawozdaniach Komisji hist. sztuki. Akad. Um.*, t. IV.

Michalski Aleksander (ur. r. 1855, zm. 1904) inżynier górniczy, starszy geolog Komitetu geologicznego w Petersburgu.

Mieroszewski Jan wydał swój *Wypiód ogólny* około r. 1792. Łabęcki mówi: „w tej rozprawie, która niczego nie naucza (autor) dowodzi iż porządne górnictwo może się stać korzystnym dla kraju“. *Górnictwo w Polsce*, t. II, str. 542.

Mieroszewski Krzysztof (zm. r. 1679), uczonej i inżynier. sekretarz królewski, komisarz królewski do warowni krakowskich w r. 1658, fortyfikator klasztoru Jasnogórskiego, w r. 1674, ordynat myśłowicki. Rękopisy jego wymienia Wisłocki (*Katalog Rękopisów Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego*).

Milner Napoleon (ur. r. 1842, zm. 1905) kształcił się w Heidelbergu, magister nauk przyr. i preparator przy katedrze chemii w Szkole Głównej, kierownik pracowni chemicznej w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie.

Mitte Maurycy (ur. r. 1845, zm. 1900), magister nauk mat. Szkoły Głównej, ukończył Instytut Górniczy w Petersburgu, po odbyciu studiów praktycznych na Uralu i Kaukazie, był przez lat 20 profesorem Instytutu Górniczego w Petersburgu. W r. 1895 objął kierownictwo Szkoły Technicznej Wawelberga i Rotwanda w Warszawie.

Natanson Jakób (ur. r. 1832, zm. 1884) studyował chemię w Dorpacie, profesor Szkoły Głównej, zostawił *Krótki rys chemii nieorganicznej* i in.

Nax Ferdynand, hydraulik Stanisława Augusta, autor dzieła *Wykład początkowych prawideł ekonomiki politycznej* (r. 1790), wykonywał studia połączenia Wisły z Wartą przez Bzurę. O studiach tych pozostała wiadomość w papierach, które Vogel przedstawił Towarzystwu Przyj. Nauk a których urwyki drukowane były w *Pamiętniku Warszawskim* № X z r. 1809, str. 17.

Obrębowicz Kazimierz (ur. r. 1858, zm. 1913) kończył Akademię Budowniczą w Berlinie, pracował przy budowie d. ż. w Prusach a od r. 1884 do 1896 prowadził wspólnie z K. Mateckim „Warszawskie Biuro Techniczne“. Prace naukowe dotyczące wytrzymałości materiałów i ogrzewnictwa, ob. nekrolog: *Przeł. Techn.* r. 1913, str. 517.

Odrzywolski Kazimierz (ur. r. 1860, zm. 1900) kończył Instytut Techn. Przem. w Krakowie. Pracował w destylarni nafty Szczebanowskiego, następnie przy poszukiwaniach nafty w Argentynie. W r. 1898 wszedł do spółki ze Szczebanowskim i Wacławem Wolskim w Schodnicy.

Orłowski Józef (ur. r. 1822, zm. 1880), uczeń Gołoskiego, w r. 1850 budowniczy powiatowy w Piotrkowie, następnie członek rady budowniczej w Warszawie, budował szpital Ś-go Ducha, kierował odbudową ratusza.

Pancer Feliks (ur. r. 1798, zm. 1851). Życiorys w książce: *Inżynier Polski Feliks Pancer*. Warszawa r. 1900.

Pietraszek Jan (ur. r. 1830, zm. 1880) kształcił się w Szkole Technicznej w Krakowie, następnie w Wiedniu; w r. 1854 wstąpił do zarządu żeglugi parowej na Wiśle, od r. 1862 do 1869 był dy-

rektorem zakładów tejże żeglugi, później służył na d. ż. W.-W. Ogłosił: *Przewodnik dla maszynistów* (r. 1873); *Mechanikę Popularną* (r. 1878) i in.

Podczaszypski Bolesław (ur. r. 1822, zm. 1880), syn i uczeń Karola, od r. 1846 nauczyciel rysunków i perspektywy w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, od r. 1858 wykładał architekturę tamże, a w r. 1867 został budowniczym Okręgu Naukowego. Stawił liczne budowle i zostawił wiele pism, wszystko wymienione w nekrologu *Przeł. Techn.* r. 1877, t. V, str. 123.

Podczaszypski Karol (ur. r. 1790, zm. 1860) kształcił się w Petersburgu i zagranicą, w r. 1819 objął katedrę architektury w Wilnie i dozor nad budowlami okręgu wileńskiego. Wydał *Początki architektury* (r. 1828/9 i 1857) i *Nomenklaturę architektoniczną* (r. 1843, wyd. II r. 1854).

Pokutnyński Filip (ur. r. 1829, zm. 1880) uczył się budownictwa w Niemczech i we Francji. Profesor w Krakowskim Instytucie Technicznym, budował dawny gmach Tow. Naukowego (hotel Krakowski) i pałac w Piekarach. Wydał: *Kościół Krakowski* (r. 1864), *Willa w Piekarach* (r. 1875) i in. Ob. *Piśmiennictwo techniczne polskie*, str. 89.

Pryliński Tomasz (ur. r. 1847, zm. 1895) zajmował się inżynierią rolniczą a następnie budownictwem w Krakowie. Odbudował Sukienice i sporządził ogólnie ceniony projekt odnowienia Wawelnu.

Pusch Bogumił (ur. r. 1791, zm. 1846) kształcił się w Akademii Freiberskiej i Uniwersytecie Lipskim. Od r. 1816 asessor górniczy i profesor Szkoły Kieleckiej, od r. 1828 radca górniczy i naczelnik oddziału hut, w r. 1834 Intendant mennicy, w r. 1842 naczelnik szkoły techn. w wydziale górnictwa. Z jego prac niemieckich wyszły po polsku: *Krótki rys geognostyczny Polski i Karpat północnych*, przekład Kitajewskiego (r. 1831), *Geologiczny opis Polski* przekł. Janiszewskiego i Wójcika (r. 1903).

Rudawski Feliks (ur. r. 1789, zm. 1861), oficer artylerii za Księstwem Warszawskim, później budowniczy okręgowy krakowski, od r. 1826 do 1833 profesor budownictwa w Uniwersytecie Jagiellońskim, od r. 1835 do 1857 w Szkole Technicznej Krakowskiej. Pisał *O polichromii architektury starożytnej* (r. 1837), *Nauka budownictwa. Część I* (r. 1842, litogr.)

Rudawski Ludwik (ur. r. 1846, zm. 1901) kończył Akademię Techniczną we Lwowie, pracował przy budowie kolei galicyjskich. Redaktor *Dziwni* od r. 1877 do 1881. W r. 1895 członek honorowy Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie.

Ritschel Wacław (ur. r. 1795, zm. 1872), z pochodzenia czech, wykładał architekturę w Uniwersytecie Warszawskim od r. 1824, profesorem stałym został w r. 1828. Po rewolucji był w Warszawie budowniczym rządowym i prezesem rady badawczej przy Komisji Spraw Wewnętrznych.

Rogaliński Józef ks. (ur. r. 1728, zm. 1802) jezuita, profesor fizyki doświadczalnej w Poznaniu, autor czwartotomowego dzieła: *Doświadczenie skutków rzeczy pod zmysły podpadających* (r. 1765—1776) i książeczki *O sztuce budownictwa* (II wyd. r. 1776). Życiorys przez dra F. Chłapowskiego w *Roczniku Tow. Przyj. Nauk Pozn.* t. XXVIII z r. 1902.

Rohm Stanisław (ur. r. 1845, zm. 1896) studyował matematykę w Szkole Głównej, inżynierem zagranicą. Brał udział w budowie mostu kolei obwodowej w Warszawie, zbudował liczne mosty w Cesarstwie.

Rolbiecki Jan Nepomucen (ur. r. 1806, zm. 1870), kierownik fabryki maszyn rolniczych w Broku (pow. Ostrołęcki) a w r. 1863 na Pradze, pisał o machinach wyrabianych w Broku do *Gaz. Roln. Przem.* z r. 1854. O zniwiarce jego wynalazku pisano wiele w piśmie rolniczych w r. 1856.

Rossmann Henryk, pułkownik inżynierów, profesor architektury w Szkole Wojskowej Aplikacyjnej. Mowa o nim w książce *Wspomnienia Jenerala Kolarczkowskiego* Księga III. Kraków r. 1900.

Rudzki Konstanty (ur. r. 1820, zm. 1899) ob. życiorys w *Przeł. Techn.* r. 1903, str. 818.

Rybicki Teofil (ur. r. 1805, zm. 1850), mag. fil. Uniw. Warsz., wysłany zagranicą dla kształcenia się w technologii chem. Profesor Szkoły Przyg. do Inst. Pol. Wydał *Zasady technologii chemicznej* (r. 1846).

Rychter Józef, ur. r. 1843, kończył Politechnikę w Zurichu, w r. 1874 powołany na katedrę budowy dróg i robót wodnych do Akademii Technicznej we Lwowie, w r. 1880 został profesorem zwanym Politechniką, emerytowany w r. 1901. Wydał *Roboty Wodne* (cz. I r. 1894, cz. II r. 1910).

Rzeszotarski Alfons (ur. r. 1849, zm. 1904) kończył Instytut Technologiczny w Petersburgu, główny metalurg fabryki Obchowskiej tamże, w r. 1902 otrzymał katedrę metalurgii w nowo otwieranej Politechnice Petersburskiej.

Sapieha Aleksander (ur. r. 1773, zm. 1812) pisał „O kwasie cytrynowym“ w *Nowym Pamiętniku Warsz.* r. 1802.

Sędziwój Michał (ur. r. 1566, zm. 1646), alchemik polski. Ob. „Materiały do historii chemii w Polsce. V. Wiadomości z historii chemii w Polsce do w. XVII włącznie (Alchemia w Polsce)“, zebrał Antoni Galecki. *Chemik Polski* № 21 z r. 1910.

Siemienowicz Kazimierz, generał artylerii polskiej i autor dzieła: *Artis magnae artilleriae Pars I studio et opera Casimiri Siemienowicz Equitis Lithuani, olim artilleriae Regni Poloniae Propraefecti*. (Amsterdam, r. 1650, folio), tłumaczonego na niemiecki, francuski, angielski i holenderski.

Stoński Gabryel, architekt krakowski XVI wieku. Wiadomość o nim podał W. J. Wdowiszewski w *Sprawozdaniach Komisji Sztuki Akademii Umiejętności w Krakowie*, t. V, r. 1891.

Stowikowski Józef (ur. r. 1843, zm. 1905), magister nauk mat. Szkoły Głównej, kończył politechnikę w Zurichu, był asystentem przy katedrze geodezyi we Lwowie. Od r. 1878 do 1878 pracował

w Rosji przy budowie dróg żel. i regulacji rz. Moskwy; od r. 1881 w Warszawie przy budowie i eksploatacji stacji pomp na Czarna-kowskiej. Zostawił liczne prace wymienione w *Piśm. Techn. Polsk.* t. I, str. 205.

Smolikowski Jan, inżynier w służbie rządowej, jako generał major korpusu inżynierów był naczelnikiem XIII okręgu komunikacji w Warszawie.

Sokolnicki Michał (ur. r. 1760, zm. 1816) wykładał topografię w Szkole Korpusu Inżynierów w Wilnie w r. 1787. Jak dzielnym był inżynierem wojskowym świadczy obrona Sandomierza w r. 1809, opisana jako przykład w *Fortyfikacji polowej* Meciszewskiego. O pracach Sokolnickiego ob. *Pomysłowy techniczny generała Sokolnickiego*, odbitka z *Przegl. Techn.* Warszawa r. 1906.

Solski Stanisław (ur. r. 1622, zm. 1701) jezuita, nauczyciel matematyki, misjonarz obozowy, spowiednik jeńców chrześcijańskich w Konstantynopolu, w końcu prokurator prowincji swego zakonu w Krakowie, autor cennych dzieł: *Geometra Polski* (r. 1683/6) i *Architekt Polski* (r. 1690), o których wiadomość w broszurze: „O początkach piśmiennictwa technicznego w Polsce”. Warszawa r. 1900.

Sporny Józef (ur. r. 1817, zm. 1888) pracował przy inspektorze Urbańskim, słuchając w ciągu lat dwóch kursów budownictwa i inżynierii przy Radzie budowniczej w Warszawie. Po złożeniu egzaminu inżynierskiego był inżynierem powiatowym w Łęczycy, następnie inżynierem miejskim w Warszawie. Od r. 1872 prowadził przedsiębiorstwo robót asfaltowych. Wydał przekład podręcznika *Morina* (r. 1858), *Hydraulikę agronomiczną* (r. 1860), *Asfalt i Bitumny* (r. 1874) i in. Przewodził technikom warszawskim i był prezesem (I-go Zjazdu) techników polskich we Lwowie r. 1886.

Steingraeber Gustaw (ur. r. 1852, zm. 1903) kochał wydział chemiczny politechniki w Wiedniu, prof. technologii chemicznej w Wyższej Szkole Przemysłowej w Krakowie, prezes Towarzystwa Technicznego Krakowskiego.

Szalim Antoni (ur. r. 1798, zm. 1845) kształcił się w Uniwersytecie Wileńskim, od r. 1816 był adiunktem przy obserwatorium, w r. 1827 zaczął wykładać geodezyję w Uniwersytecie Wileńskim, w r. 1834 adiunkt obserwatorium i profesor astronomii w Charkowie. Wydał *Miernictwo i Równoważenie* (r. 1829), *Geodezja wyższa* (r. 1829).

Szczepanowski Stanisław (ur. 1846, zm. 1900) kończył Politechnikę w Wiedniu. W Londynie był sekretarzem szefa sekcji Ministerstwa Indyjskiego. Od r. 1879 pracował nad rozwojem przemysłu naftowego w Galicji. W r. 1886 posłał w Wiedniu, w r. 1897 prezes Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie. Autor: *Nędzy w Galicji* (r. 1888).

Szpilowski Hilary (ur. 1754, zm. 1827), budowniczy rządowy, wykładał architekturę w Uniwersytecie Warszawskim do r. 1823, przebudowywał pałac Kazimierzowski w Warszawie. Wydał *Wzory kościołów parafialnych* (r. 1824).

Szulc Michał (ur. r. 1769, zm. 1812), w r. 1794 adiunkt, a w r. 1799 profesor zwyczajny architektury w Uniwersytecie Wileńskim. Wydał *Mnogą o architekturze* (r. 1802/3).

Tulowski Teodor (ur. r. 1857, zm. 1910) kończył Politechnikę we Lwowie, gdzie praktykował przy Zacharjewiczu, a następnie przy Książu w Wiedniu. Wznosił liczne budowle w Krakowie i w Galicji. W r. 1901 został profesorem Politechniki Lwowskiej.

Tirreguille Ricard de, inżynier, podpułkownik w służbie polskiej za panowania Augusta III, zdjął i narysował plan Warszawy, wydany w r. 1762 na czterech wielkich arkuszach, szytych w całość przez Marstałskiego.

Torosiewicz Teodor (ur. r. 1803, zm. 1876), farmaceuta we Lwowie, pisał *Rafinowanie oleju* (r. 1838) i in.

Trzebiński Wawrzyniec (ur. r. 1858, zm. 1899) kończył Uniwersytet Warszawski, pracował w Bernie u Marcellego Nenckiego, od r. 1880 był sekretarzem sekcji chemicznej w Warszawie.

Urbanowski Napoleon (ur. r. 1838, zm. 1896), kończył Szkołę Centralną w Paryżu, pracował na kolei Orleańskiej, od r. 1861 przy budowie kolei Petersburskiej, później w fabryce Cegielskiego, złożył w Poznaniu biuro melioracji rolnych, wykładał mechanikę i hydraulikę rolniczą w Szkole w Zabikowie, wreszcie w r. 1872 założył fabrykę maszyn w Poznaniu.

Urbański Teodor, inżynier w służbie rządowej, jako pułkownik korpusu inżynierów, był inspektorem w Zarządzie Komunikacji w Warszawie.

Wąsowski Bartłomiej Nataniel, z Kujaw, jezuita, rządził kolegiami: Jarosławskiem, Bydgoskim i dwa razy Poznańskiem, jako też całą prowincją. Umarł w Poznaniu w r. 1687, mając lat siedemdziesiąt. Wydał: *Calliectonicorum seu de pulchro architetturae sacrae et civilis compendio collectorum, liber unicus*. Poznaniae 1678. (Ks. J. Brown. Biblioteka pisarzy asystentów polskiej Tow. Jezusowego. Poznań 1862).

Weinberg Aleksander (ur. 1846, zm. 1907), mag. nauk przyr. Szkoły Głównej, prowadził w Warszawie stację doświadczalną piwowarską, wydał *Encyklopedję Techniczną, podręcznik praktyczny technologii chemicznej* (r. 1898) i in.

Widł Seweryn (ur. 1862, zm. 1912), wychowaniec Politechniki Lwowskiej, asystent katedry geodezyi, w r. 1889 profesor państwowej Szkoły Przemysłowej, a w r. 1893 profesor politechniki.

Wierzbicki Ludwik (ur. r. 1834, zm. 1912) kształcił się w Akademii Technicznej we Lwowie i w Politechnice Wiedeńskiej, pracował z początku jako architekt w Wiedniu i na d. ż. galicyjskich.

W latach 1867—1871 kierował budową kolei na Bukowinę i Rumunię. Od r. 1894 kierował dyrekcją kolejową w Stanisławowie, a od r. 1897 w Lwowie. Wydał *Wzory przemysłu ludowego włościań na Rusi* (10 zeszytów).

Wilkowski August (ur. 1854, zm. 1913), kończył Politechnikę Lwowską, 1877—1879 asystent katedry geodezyi, był następnie profesorem fizyki w Politechnice Lwowskiej i w Uniwersytecie Jagiellońskim. Wydał *Zasady Fizyki* (3 tomy).

Wilkowski Władysław (ur. r. 1822, zm. 1891), inżynier konserwacji dróg bitych w Lublinie, zostawił cenne prace matematyczne i techniczne, wymienione w *Piśm. Techn. Polsk.*, t. I, str. 191.

Wizbek Henryk (ur. r. 1846, zm. 1890), mag. nauk przyr. Szkoły Głównej, dyrektor cukrowni Sokółka, opracował słownictwo cukrownicze polskie.

Wojno Ludwik (ur. r. 1846, zm. 1903), magister nauk mat. Szkoły Głównej, inżynier mechl. ze szkoły w Liège, pracował w wydziale mechl. d. ż. W.-W. i W.-B. i wykładał w Szkole Technicznej kolejowej, którą kierował od r. 1876 do 1882; inżynier służby parowozowej od r. 1882 do 1899, członek redakcji *Przegl. Techn.* od r. 1881 do 1895.

Wolner Oktawian wpisany został między budowniczych wiedeńskich w r. 1160 jako *Falkner von Krackau*. Pierwszy pisał o nim Ossoliński w *Wiadomościach hist. kryt. do dzieł literatury polskiej*, t. I, str. 512. Opis szczytków pracy tego budowniczego skreślił Hormayer w *Geschichte Wiens* 1826, t. VI, a według niego Kalczycki, *Pamiętki polskie w Wiedniu* (Kraków 1836, str. 21).

Woytaw Zygmunt (ur. r. 1860, zm. 1904) kształcił się w Szkole Głównej i w Instytucie Górniczym w Petersburgu. Od r. 1877 profesor mechniki w Instytucie Górniczym w Petersburgu a następnie w Akademii Piotrowskiej w Moskwie. Jako emeryt, prowadził poszukiwania świdrowa w Królestwie.

Woyten de, komendant milicyi mostowej, kapitan, major, w końcu pułkownik, zmarł prawdopodobnie w r. 1788, wykonywał roboty i zdjęcia zarządzane przy ulepszeniu dróg wodnych przez Komisyę Koronną w Warszawie. Wymienia je Korzou w *Weim. Dziełach Polski*, t. IV, str. 224.

Wrześniowski Wincenty (ur. r. 1800, zm. 1862), kształcił się w Uniwersytecie Warszawskim i w Paryżu, wykładał miernictwo w Szkole Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego. Po rewolucyi nauczyciel gimnazjum realnego, wydał *Miernictwo niższe* (r. 1841).

Wysocki Stanisław (ur. r. 1805, zm. 1868) po ukończeniu nauk w Uniwersytecie Warszawskim wszedł do służby wojskowej w r. 1823, inżynier Banku Polskiego w r. 1830, inżynier główny budowy drogi Wiedeńskiej w r. 1839, inspektor główny dróg żelaznych w Królestwie w r. 1867, emeryt w r. 1865. Pisał *O robotach smolowcowych* (r. 1838) i in.

Zacharjewicz Julian (ur. r. 1837, zm. 1898) kończył Akademię Techniczną we Lwowie i Politechnikę w Wiedniu. Od r. 1860 do 1871 pracował przy kolejach galicyjskich, w r. 1872 objął katedrę architektury w Politechnice Lwowskiej i stawał gmach Politechniki.

Zawemba Szczepan, geometra przysięgły dóbr podolskich ks. Adama Czartoryskiego, opisał swój wynalazek w broszurze: *Planimetr narzędzie geometryczne...* (r. 1829).

Zawadzki Stanisław, profesor architektury w korpusie kadetów w Warszawie, za panowania Stanisława Augusta, pułkownik inżynierów i budowniczy Komisji edukacyjnej, zostawił w rękopiśmie (Bibl. Główna w Warszawie) „Zbiór różnych fabryk pojedynczych, t. j. kościołów, kollegiów, oraz innych mieszkań, zabudowań i t. p. w r. 1780 ułożony, zaś w r. 1788 dopełniony”, folio.

Zbrożek Dominik (ur. r. 1832, zm. 1889) kształcił się we Lwowie i Pradze, gdzie w r. 1867 był asystentem Politechniki. Od r. 1871 profesor geodezyi w Akademii Technicznej i Politechnice we Lwowie.

Zdzitowiecki Seweryn (ur. r. 1802, zm. 1874), mag. fil. Uniw. Warsz., profesor Szkoły Przygotowawczej d. I. P., wydał *Wykład początkowy chemii* (r. 1850/1) i in. Od r. 1863 do 1860 był dyrektorem Inst. Agron. w Marymoncie.

Ziembiński Stanisław (ur. r. 1843, zm. 1904) kończył Politechnikę w Zurichu, pracował przy budowie kolei galicyjskich, był docentem Politechniki we Lwowie, a następnie dyrektorem Instytutu Techniczno-Przemysłowego w Krakowie.

Zug Szymon Bogumił (ur. r. 1733, zm. 1807), budowniczy saski, sprowadzony przez Augusta III-go, wstawiony urządzeniem uroczystości przy składaniu przysięgi Stanisławowi Augustowi w r. 1764, obdarzony szlachectwem polskim w r. 1768. Wspomnienie, w setny rok po jego zgonie, oparte na danych zaczerpniętych z notatek i zbiorów po Janie Heuricha ojca, podano było w *Przegl. Techn.* r. 1907, str. 611.

Zobrowski Teofil (ur. r. 1801, zm. 1877) kształcił się w Uniwersytecie Jagiellońskim i Szkole Górniczej w Kielcach, od r. 1823 do 1831 służył w kwaterymistrzostwie wojska polskiego. W r. 1832 otrzymał w Krakowie tytuł doktora i wykładał w uniwersytecie geodezyję i topografię. W r. 1833 inspektor komunikacji lądowych, a w r. 1842 i wodnych miasta i okręgu Rządowej Krakowskiej. Od r. 1849 budowniczy w Krakowie. Zastąpiony w piśmiennictwie. Ob. *Piśm. Techn. Polskie*, str. 39 i 161.

Zeliński. Planimetr Zelińskiego „geometrii osiadłego przed 80 laty we Francji”, opisał Wrześniowski w książce *Miernictwo niższe*.

Zmürko Wawrzyniec (ur. r. 1824, zm. 1889) kształcił się w Wiedniu, w r. 1848 docent matematyki przy Politechnice Wiedeńskiej, od r. 1851 profesor Akademii Technicznej we Lwowie. Wydał *Wykład Matematyki* (r. 1861) i in.

Feliks Kucharzewski.